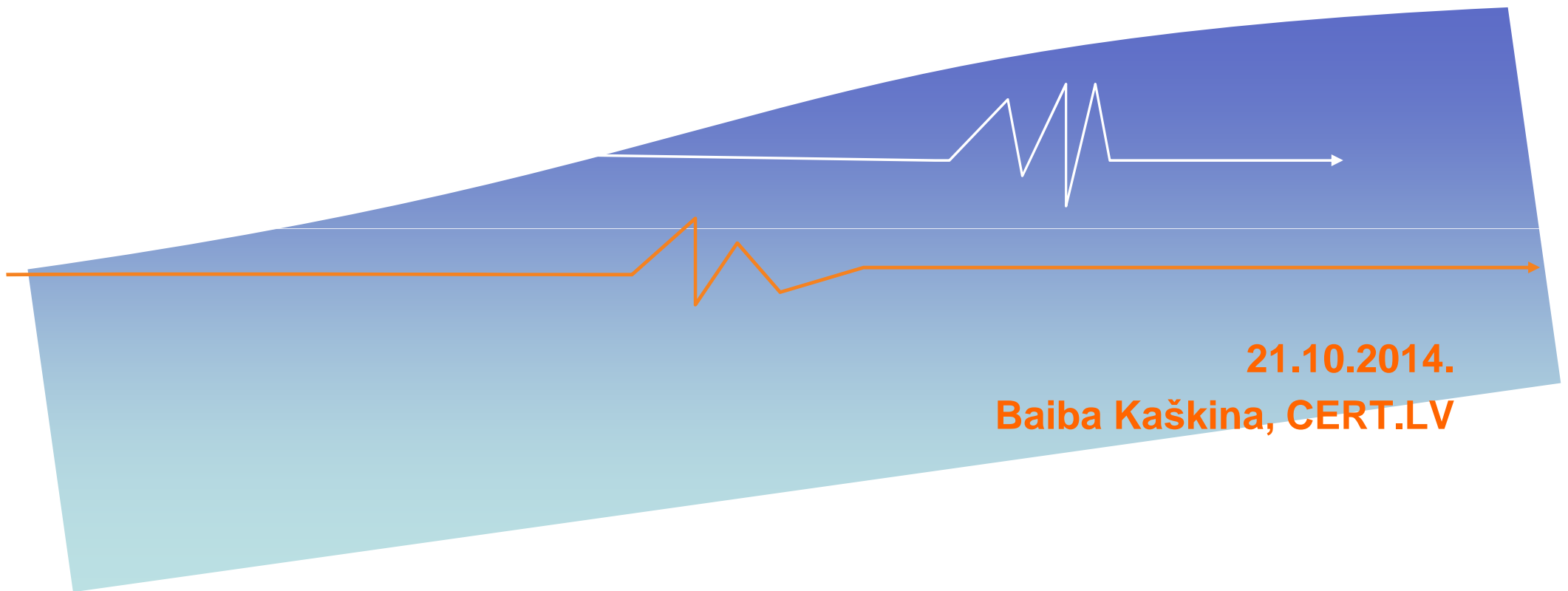

CERT.LV un IT drošība Latvijā

Saturs

- Tiesiskais regulējums
- CERT.LV
  - Incidentu risināšana
  - Sadarbība
  - Sabiedrības izglītošana
- Pienākumi valsts un pašvaldību institūcijām
- Pienākumi elektronisko sakaru komersantiem
- Nākotne

Tiesiskais regulējums

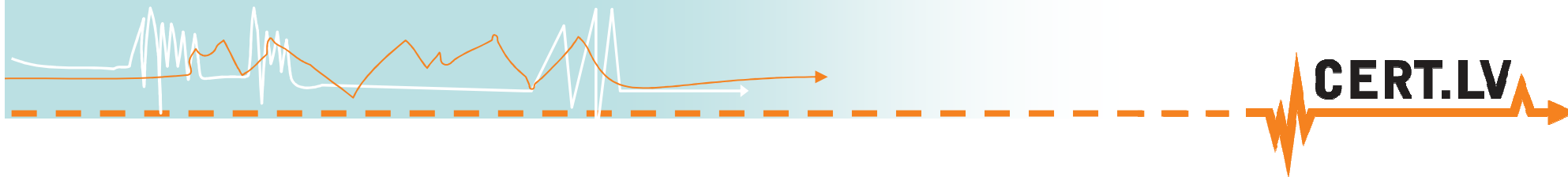

Tiesiskais regulējums Latvijas Republikā

- Latvijas Republikas Satversmes 96.pants;
  - “Ikvienam ir tiesības uz **privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.**”
- Likumi
  - Fizisko personu datu aizsardzības likums;
  - Valsts informācijas sistēmu likums;
  - Informācijas atklātības likums;
  - Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums;
  - **Informācijas tehnoloģiju drošības likums** (pieņemts 2010.gadā).
- Latvijas Informācijas tehnoloģiju drošības stratēģija (pieņemta 2014.gadā)

IT drošības likums

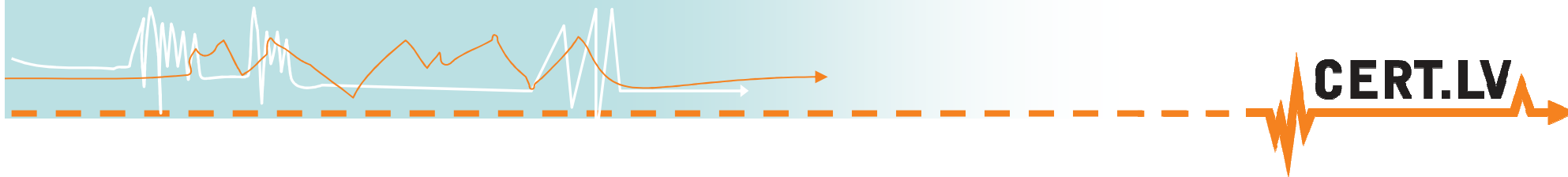
- Pieņemts Saeimā 2010.gada 28.oktobrī
- Stājas spēkā 2011.gada 1.februārī
- Nosaka CERT.LV izveides kārtību
- Nosaka kārtību kā valsts un pašvaldību institūcijās jāorganizē IT drošības pārvaldība
- Pamatojoties uz likumu izstrādāti MK noteikumi par:
  - Kritiskās infrastruktūras drošības pasākumu plānošanu (spēkā no 2011.gada 1.februāra)
  - Elektronisko sakaru tīkla nepārtrauktas darbības nodrošināšanu (spēkā no 2011.gada 1.maija)
- Nosaka Nacionālās informācijas tehnoloģiju drošības padomes izveidi

Mērķis

Uzlabet IT drošības
līmeni Latvijā

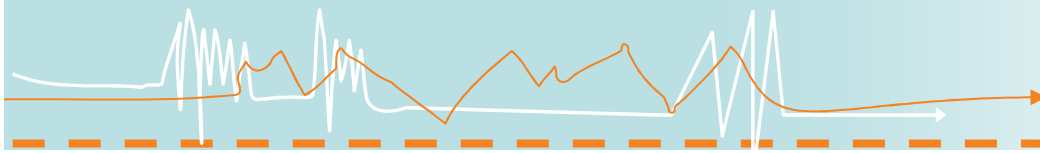

Izveidota

Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV

Nosaka galvenos

Pienākumus un tiesības:

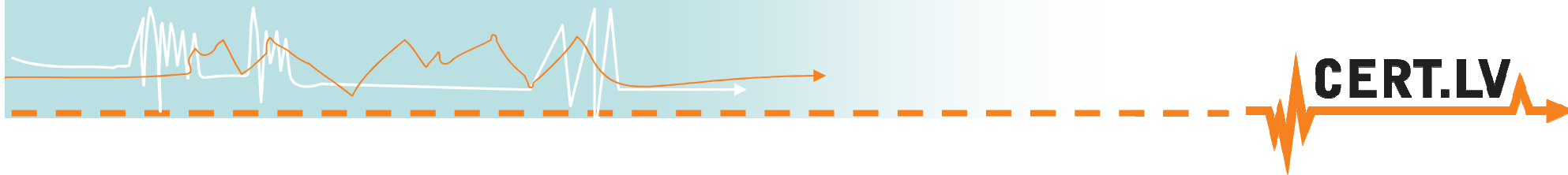
- CERT.LV

Pienākumus:

- Valsts un pašvaldību institūcijām
- Elektronisko sakaru komersantiem

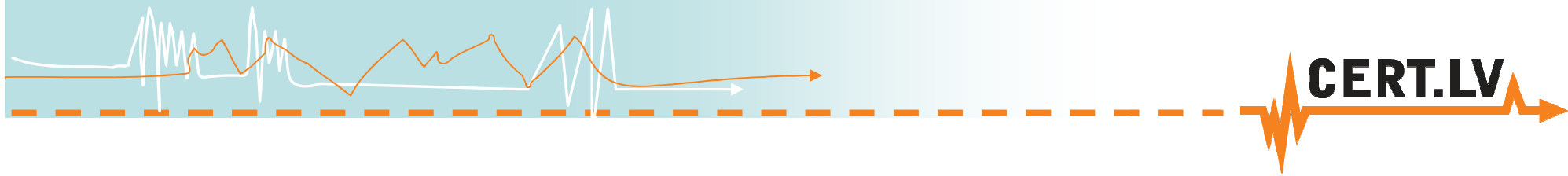

Par CERT.LV

CERT.LV

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija
- Misija: “Veicināt IT drošību Latvijā”
- Virzība: “IT drošības kompetences centrs”

CERT.LV

- Darbojas saskaņā ar “Informācijas tehnoloģiju drošības likumu” kopš 2011.gada 1.februāra
- Darbības uzdevumi un tiesības tiek deleģētas Latvijas Universitātes aģentūrai “Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts”
- Finansēta no valsts budžeta
- Visi pakalpojumi ir bezmaksas

CERT.LV resursi

- Budžets 2014.gadā - 548 922 EUR
- 17 darbinieki, ~12PLE
- 3+5 gadu pieredze
- >600 kontaktpersonas dažādās organizācijās
- Laba sadarbība ar IPS

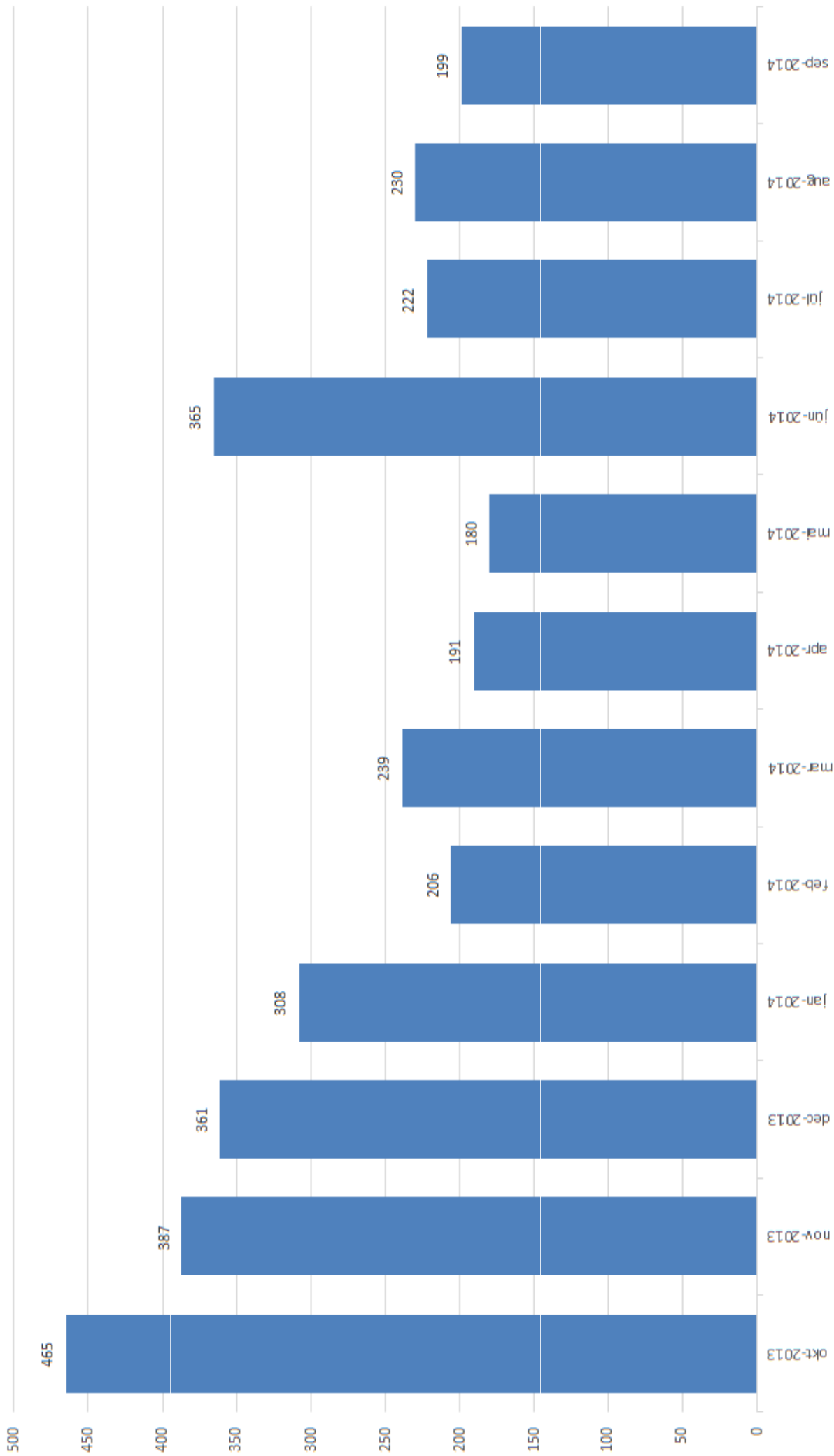
CERT.LV galvenie uzdevumi

1. – tehniskie uzdevumi

- Uzturēt vienotu elektroniskās informācijas telpā notiekošo darbību atainojumu
- Sniegt atbalstu IT drošības incidenta novēršanā vai koordinēt to novēršanu

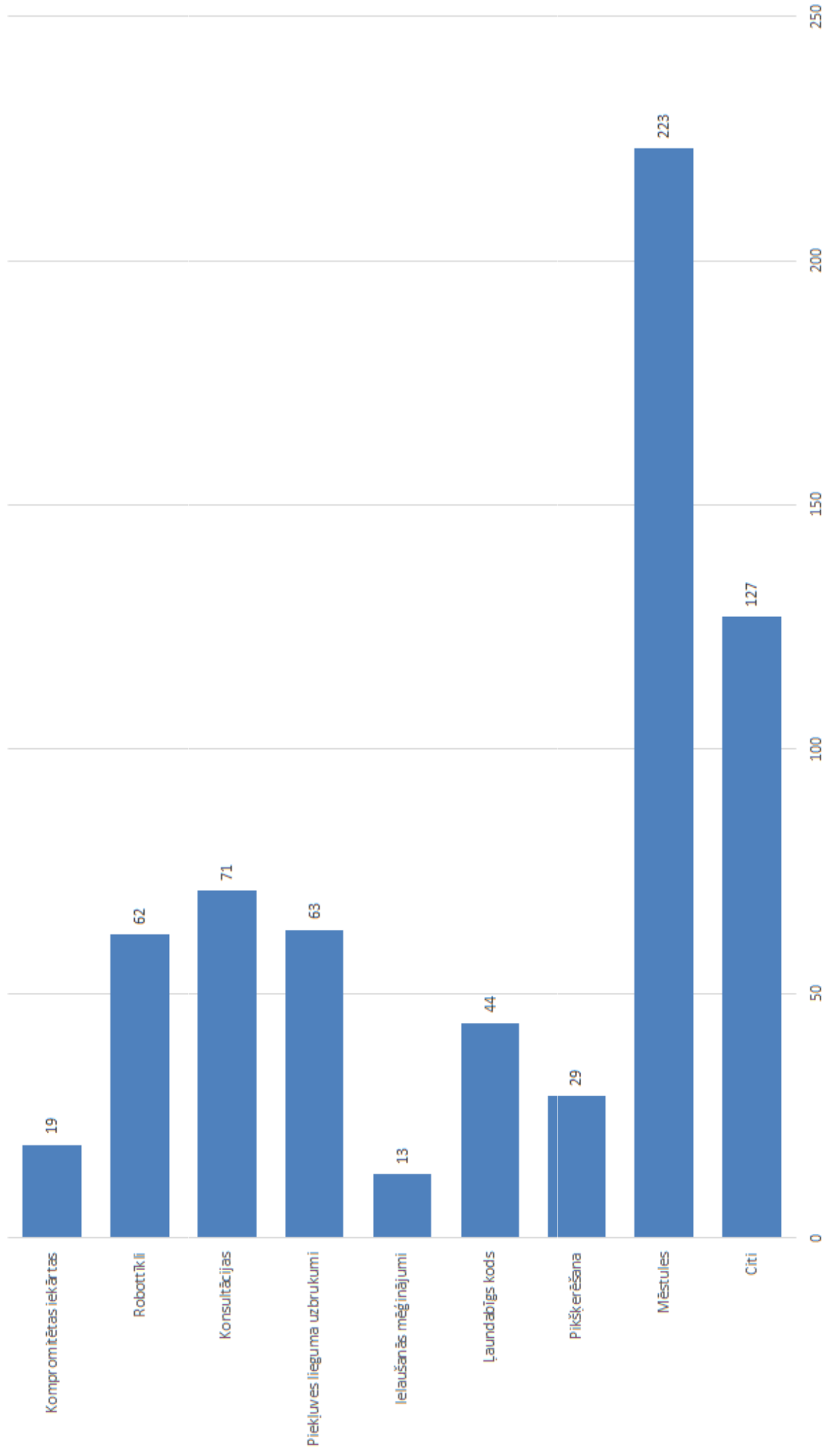
Incidentu sadalījums pa mēnešiem

■ Augstas prioritātes incidenti

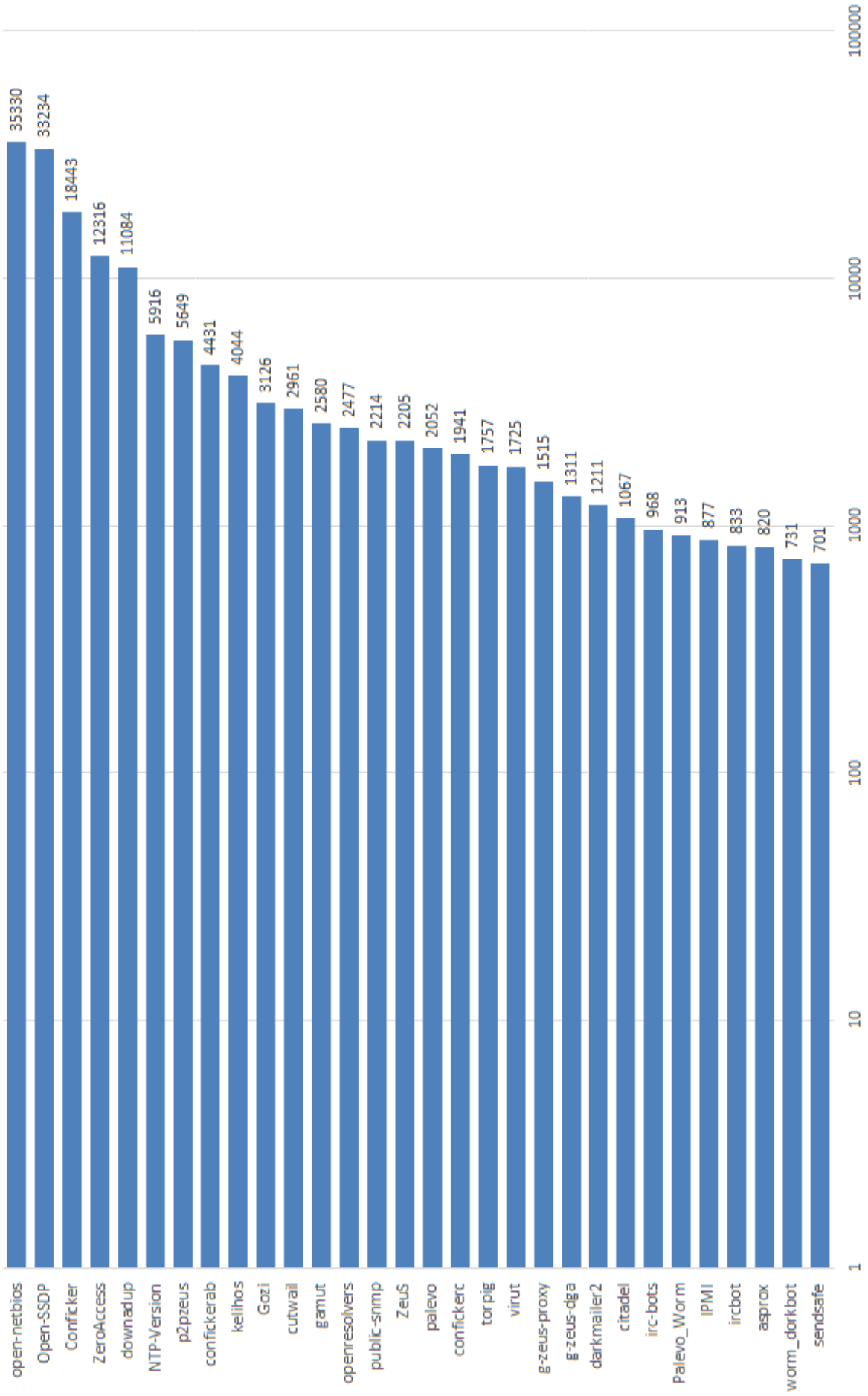
2014. gada 3. ceturksnis

■ Augstas prioritātes incidenti

2014. gada 3. ceturksnis

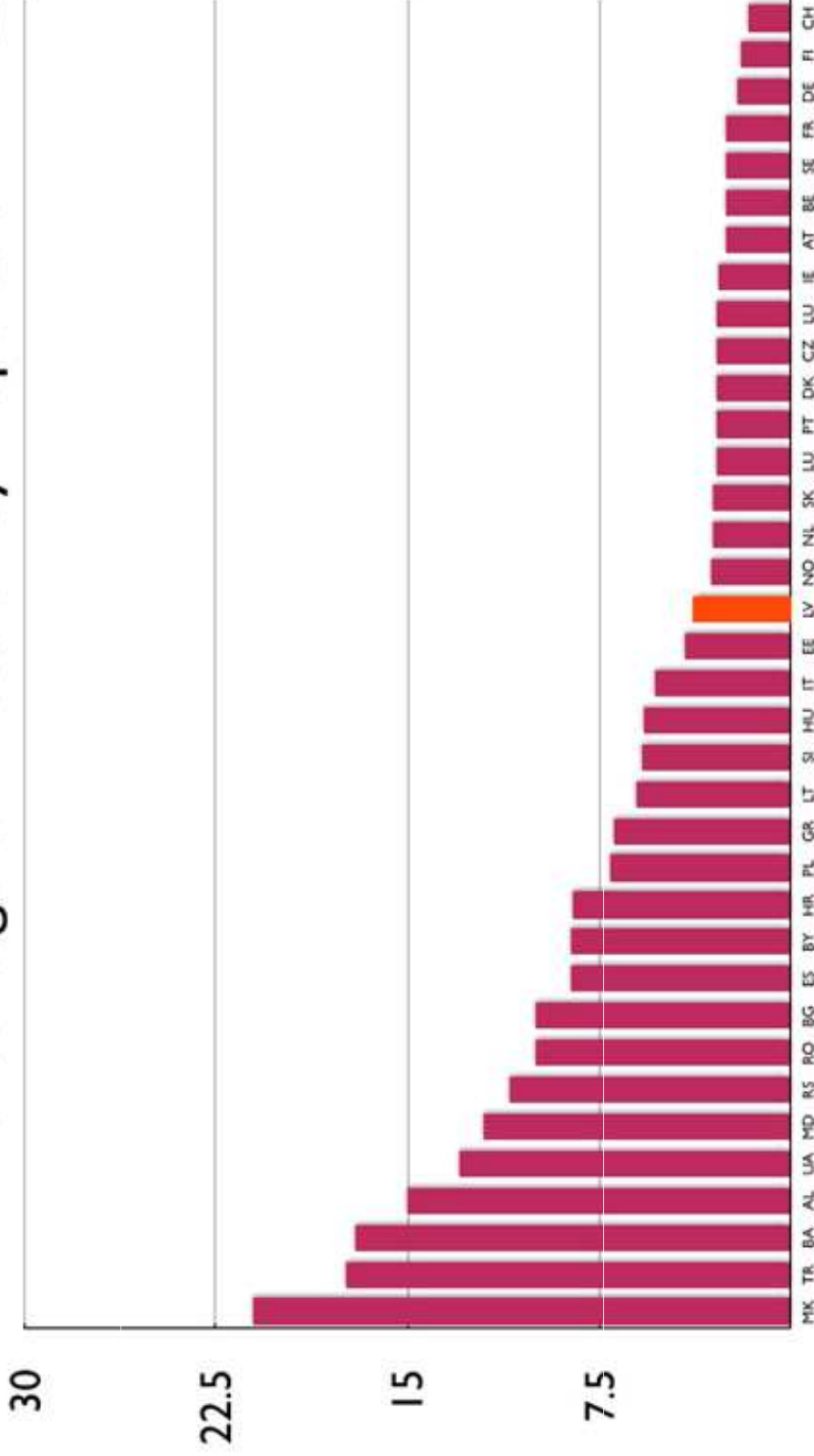
■ Izplatītāko apdraudējumu skaits

Percentage of Infection by Population

Atlikušais laiks: **47:57:29**

PIN Kods

Summa

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Apmaksāt PaySafeCard

Kur es varu saņemt naudas sertifikātu PaySafeCard?

Pārskats par tirgotājiem: Latvijā PaySafeCard tu vari iegādāties visos Plus Punkts veikalos un Narvesen un Qiwi mašīna. Tu vari iegādāties PaySafeCard daudzos lielveikalos, pirmās nepieciešamības preču veikalos, degvielas uzpildes stacijās un kioskos (R-Kiosk).

IP:

Valsts: LV Latvija

Rajons: Rīga

Pilsēta: Rīga

ISP:

Operētājsistēma: Windows 7 (64-bit)

Lietotāja Vārds:

UZMANĪBU! Jūsu dators ir bloķēts zemāk norādīto drošības apsvērumu dēļ.

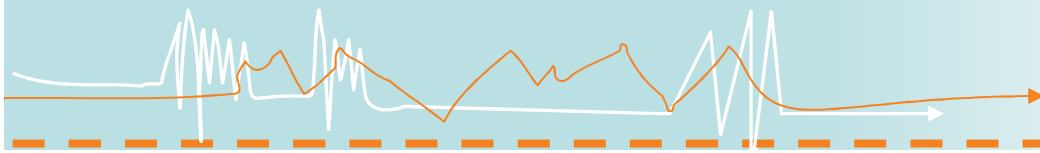
Jūs esat apsūdzēts par aizliegtu pornogrāfisku datu (bērnu pornogrāfija/zoofīlija/izvarošana utt.) skatīšanos/uzglabāšanu un/vai izplatīšanu. Jūs esat pārkāpis Vispasaules deklarāciju par bērnu pornogrāfijas neizplatīšanu. Jūs esat apsūdzēts noziedzumā, kas paredzēts Latvijas Republikas Krimināllikuma 161. pantā.

Latvijas Republikas Krimināllikuma 161. pants paredz brīvības atņemšanu uz laiku no 5 līdz 11 gadiem.

Tāpat jūs tiekiet turēts aizdomās "par autortiesību un citu tiesību pārkāpumu" (pirātiskas mūzikas, video, programmatūras lejupielādēšanu un ar autortiesībām aizsargātu datu izmantošanu un/vai izplatīšanu. Tādējādi jūs tiekiet turēts aizdomās par Latvijas Republikas Krimināllikuma 148. panta pārkāpšanu.

Latvijas Republikas Krimināllikuma 148. pants paredz brīvības atņemšanu uz laiku no 3 līdz 7 gadiem vai naudas sodu no 150 līdz 550 minimālo algu apmērā.

No jūsu datora ar nelikumīgas piekļuves starpniecību iegūta pieeja valsts nozīmes informācijai un publiskai pieejai slēgtiem datiem.

Banku vīruss

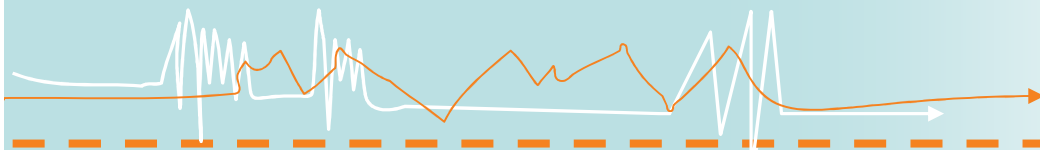
Cau!

Ir problema! Nosutu Tev failu, ja tas info noklus
prese, bus lielas nepatiksanas...

<http://failiem.lv/u/goefclr>

Juris

VID vīruss

Re:Sudziba nodoklu dienestam

=====

*Labdien! Informacija par sudzibu nosutita
nodoklu dienestam, nosutu*

Jums kopiju, skatit pielikuma. Ref id:xz27dns94m

=====

Pielikumā: "nodokludienestam.doc.scr" vai "sudziba.doc.scr"

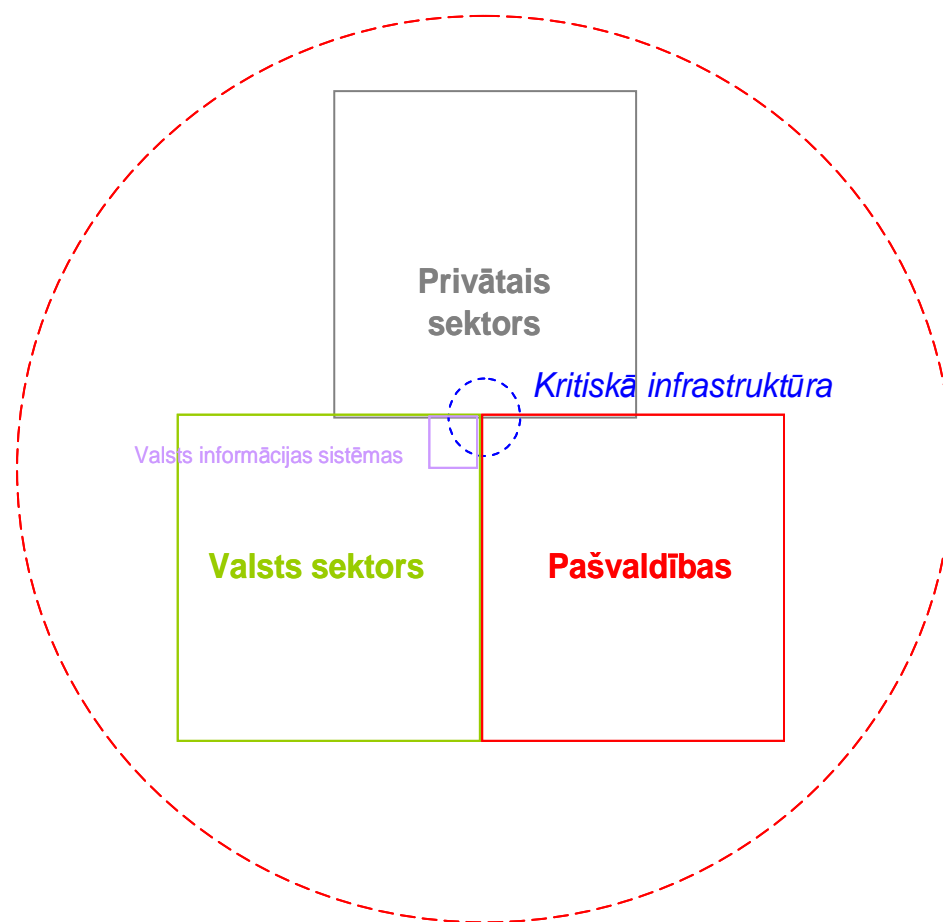

CERT.LV galvenie uzdevumi

2. – sadarbība

- Sniegt atbalstu valsts institūcijām valsts drošības sargāšanā, kā arī noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu atklāšanā (izmeklēšanā) informācijas tehnoloģiju jomā
- Uzraudzīt, kā valsts un pašvaldību institūcijas un elektronisko sakaru komersanti izpilda likumā noteiktos pienākumus
- Sadarboties ar starptautiski atzītām IT drošības incidentu novēršanas institūcijām

CERT.LV kopiena

CERT.LV sadarbības

- Valsts un pašvaldību iestādes
- IT Kritiskā infrastruktūra
- Privātais sektors
  - Elektronisko sakaru komersanti
  - Finanšu sektors
- Nevalstiskās organizācijas
- NBS, Kiberaizsardzības vienība

Starptautiskā sadarbība

- CERT komandas citās valstīs
  - TF-CSIRT (Trusted Introducer), FIRST
- NATO, CCDCoE
- ENISA, ENISA darba grupas
- Starptautiskās IT drošības mācības
  - Cyber Europe
  - Cyber Coalition
  - Locked Shields
- Baltijas sadarbība

Kiberaizsardzības vienība

- Igaunijas piemērs
- Konceptcija 2013.gadā, uzsākta 2014.gadā
- 29 biedri, 24 procesā, ~90 interesenti
- Vienība darbojas Zemessardzes ietvaros
  - Vingrinājumi, mācības
  - Sadarbība ar CERT.LV
  - Zināšanu apmaiņa, bāze

Drošības ekspertu grupa

- Informācijas tehnoloģiju un Informācijas sistēmu drošības ekspertu grupa
- Statūti un ētikas kodekss
- Valsts un privātais sektors
- Regulāras sanāksmes

The logo for the Digital Emergency Group (DEG) consists of the letters 'DEG' in a bold, white, sans-serif font. The letters are set against a dark red rectangular background. The 'D' and 'E' are connected at the top, and the 'G' is positioned to the right of the 'E'.

DEG

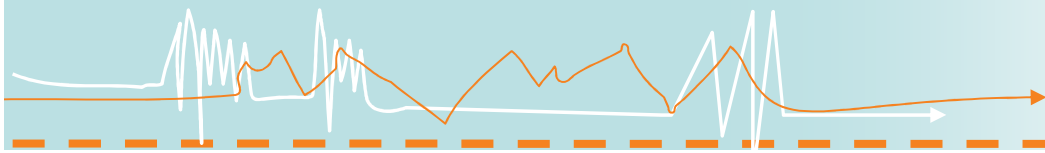
CERT.LV galvenie uzdevumi

3. – sabiedrības izglītošana

- Veikt pētniecisko darbu, organizēt izglītojošus pasākumus, apmācību un mācības informācijas tehnoloģiju drošības jomā
- Uzturēt sabiedrībai pieejamā veidā atbilstoši aktuālajiem apdraudējumiem izstrādātas rekomendācijas par aktuālo informācijas tehnoloģiju risku novēršanu

Sabiedrības izglītošana

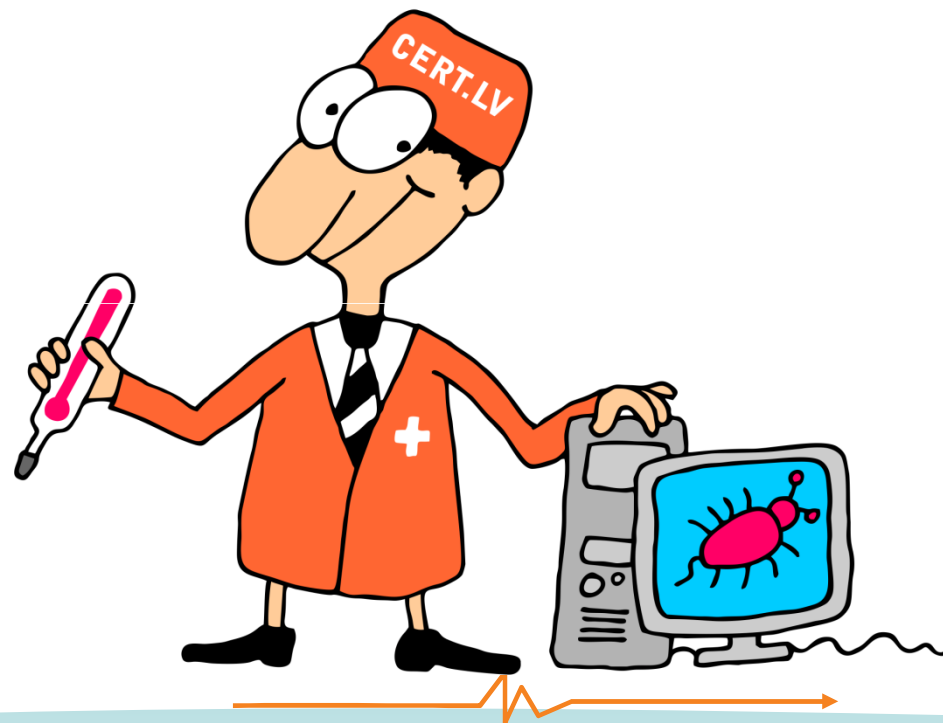
- Tehniskie un teorētiskie semināri;
- Informācijas drošības izglītības programma, Realitāte-2014;
- IT drošības mācības;
- Plakāti pieaugušajiem un bērniem;
- Portāls Esidrošs – www.esidross.lv;
- Datorologs.

CERT.LV

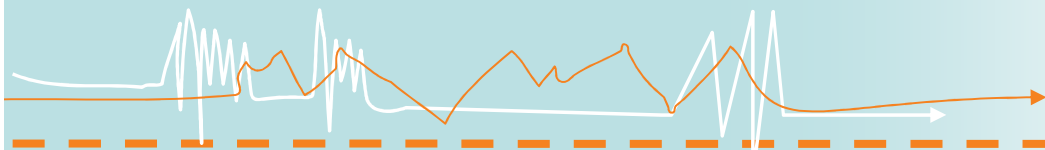
CERT.LV

“Ģimenes ārsts” un “ugunsdzēsējs” e-vidē

CERT.LV piedāvā

- Palīdzību incidentu risināšanā
- Piemēru darbinieku apmācības programmai
- Piemērus IT drošības dokumentiem
- Informāciju par inficētām IP adresēm un incidentiem
- Reģionālos seminārus

CERT.LV

Portāls www.esidrošs.lv

*Mēs atbildam par savu drošību
informācijas tehnoloģiju laikmetā*

Meklēt...

Mājas Darbā Publiskās vietās Ieteikumi Par drošību Pasākumi Notikumi pasaulē

Uzmanību! Saskaņā ar CERT.LV datiem, Jūsu dators ar IP adresi **255.255.255.252** ir inficēts ar datorvīrusu! [Vairāk informācijas](#) (X)

*Mēs atbildam par savu drošību
informācijas tehnoloģiju laikmetā*

Meklēt...

Mājas Darbā Publiskās vietās Ieteikumi Par drošību Pasākumi Notikumi pasaulē

Tēmas

- Ap un par drošību (23)
- Darbā (16)
- Ieteikumu lāde (23)
- Mājās (24)
- Notikumi pasaulē (1)
- Pasākumi un notikumi (6)
- Publiskās vietās (16)

Saišu lenta

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV
- LR Satiksmes ministrija
- LV CSIRT iniciatīva
- Net-Safe Latvia Drošāka

Populārākie krāpšanas veidi internetā

Būtu jau labi, ja Iestajā brīdīt vienmēr varētu bez šaubīšanās pateikt šos vārdus. Vienkārši saprast, ka kāds cenšas Jūs apkrāpt...

AKTUĀLIE RAKSTI

Laipni lūdzam mājaslapā

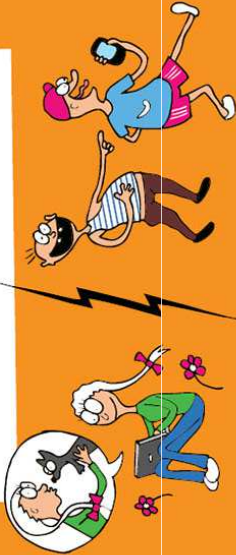
ESI DROŠS!

Šī mājaslapa ir paredzēta ikvienam, kurš rūpējas par sava datora drošību un savu drošību internetā. Mājas lapu uztur Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija (CERT.LV) un tajā informācijas tehnoloģiju speciālisti no LV-CSIRT iniciatīvas grupas sniedz padomus, dalās pieredzē, kā arī ir gatavi atbildēt uz jūsu jautājumiem.

Vai esi Interneta profiņš?

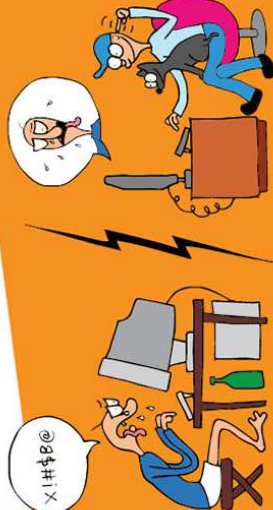
Apdomā pirms publisko attēlu internetā!

Padomā, vai šie attēli neaizskar un nekaitē Tev, jebkuram draugiem, klasesbiedriem, vecākiem vai bērniem? Pēc tam, kad attēls ir „ielikts” internetā, to vairs nevar iznīcināt vai padarīt par nebijušo.

Neraksti atzīmes komentārus!

Cilvēki, kas atzīmo citus, paši jūtas nelaimīgi. Taču, atzīvojot citus, neviens laimīgāks neļūst. Nesāpīti apkārtējiem. Esi iecietīgs pret citu viedokli, dzīvesveidu, dzīves uzskatiem.

Lieto drošas paroles!

Katram portālam izmanto citādāku paroli. Veido to pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat tie cilvēki, kas Tevi ļoti pazīst!

Nesarunā tikšanās ar tīklā satiktajiem paziņām!

Atceries, ka tīklā satiktie cilvēki ne vienmēr ir tie, par ko izliekas! Sargā sevi, lai neviens nevar nodarīt Tev pāri! Nepiekrīti tikties ar nepazīstamiem cilvēkiem nomaļās vietās, kur nav neviena, kas nepieciešamības gadījumā varētu Tev palīdzēt.

Neatklāj datus par sevi nepazīstamiem cilvēkiem!

Nebūt ne visi, ko Tu satieci virtuālajā vidē, ir tie, par ko uzdodas. Bieži vien ļaundari slēpi savu patieso seju, lai vieglāk piekļūtu tev, Taviem radīem un draugiem. Jo vairāk Tu par sevi atklāsi, jo vieglāk viņi varēs nodarīt Tev pāri reālajā dzīvē. Neatklāj, kā Tevi sauc, kur Tu dzīvo, kas ir Tavi vecāki vai kādas mantas tev ir mājās.

Vai esi Interneta profiņš?

- Par IT drošības incidentiem var ziņot [CERT.LV - cert@cert.lv](mailto:cert@cert.lv)
- IT drošības izglītības portāls - www.esidross.lv
- CERT.LV mājas lapa - www.cert.lv

Mēstules nav vēstules!

Ignorē mēstules, ko saņem no nepazīstamiem cilvēkiem. Neatnācies to „villinošajiem” piedāvājumiem. Visbiežāk tie ir mēģinājumi izkrāpt Tavu naudu. Mēstules var izfiltrēt, un par tām var sudzēties.

Darbības internetā nav anonīmas!

Tavas darbības internetā nav anonīmas! Vajadzības gadījumā tām var izsekot gan skolotāji, gan vecāki, gan likumu sargājošās iestādes.

Rūpējies par datora veselību!

Neinstalē nezināmas izcelsmes programmas datorā, ko Tu lieto. Programma ļoti viegli var „izlikties” par spēli, bet patiesībā būt vīrusu, kam Tu pats pavēr ceļu uz savu datoru.

Ja Tu:

- saņem nepatīkamas, aizvainojošas vēstules internetā,
  - esi aaskārlas ar nepatīkamiem materiāliem internetā,
  - esi pamanījies aizdomīgas darbības internetā,
  - esi satraukts par savu drošību internetā,
- pastāsti par to savām vecākiem vai kādam citam no pieaugušajiem, kam uzticies! Vari zvanīt Bērnu un jauniešu bezmaksas uzticības tālrunim 116111 vai rakstīt uz: ziņojumi@drossinternet.lv vai abuse@cert.lv

Jūsu darbības internetā nav anonīmas!

Tām var izsekot gan likumu sargājošas iestādes, gan Jūsu interneta pakalpojumu sniedzējs vai darba devējs.

OK

Nerakstiet e-pastā, diskusiju forumā vai komentāros to, ko Jūs nerakstītu uz papīra!

Aizvaiņojot citus, labāki nekļūstatam.

OK

E-pasta vēstule, kas nosūtīta no Jūsu datora, nepazūd nebrīdībā.

Tās kopijas saglabājas daudzās vietās, un tās var izlasīt arī cilvēki, kuriem vēstule nav tikusi adresēta.

OK

Domājiet par sava datora drošību!

Izmantojiet pretvīrusu programmatūru, lai pasargātu savu datoru un tajā saglabāto informāciju no bojāšanas, zuduma vai nokļūšanas nepieļerošu personu rokās.

OK

Pārdomājiet, kādas fotogrāfijas publicējat internetā un kā to publicēšana kādu dienu var ietekmēt Jūsu dzīvi!

Piemēram, attiecības ar draugiem, radniekiem, kolēģiem, esošajiem vai nākamajiem darba devējiem.

OK

Ne Jūsu banka, ne kāds cits pakalpojumu sniedzējs nekad neizmantos e-pastu, lai noskaidrotu Jūsu paroles, PIN kodus vai kodu kartes datus.

Ja saņemat e-pasta vēstuli, kurā bankas vai kāda cita vārdā Jums tiek prasīts norādīt savas paroles, nekavējoties informējiet par to banku vai citu organizāciju un nekādā gadījumā nesniedziet nevienam savu slepeno informāciju.

OK

Īpaši svarīgas vai sensitīvas informācijas datus pārsūtīšanai izmantojiet šifrēšanu, piemēram, PGP.

Visa informācija par to atrodama internetā.

OK

Uzmaniet bērņus, kas darbojas internetā, sociālajos tīklos, sarakstās ar tīklā iepazītiem cilvēkiem.

Neesiet vienaldzīgi! Pārlicinieties, ka bērni ir informēti par to, kā jāuzvedas internetā, ko drīkst un ko nevarējdzētu darīt.

OK

Pirms veikt pirkumus internetā pārlicinieties, vai attiecīgās mājas lapas īpašniekam var uzticēties!

Palasiet, ko par tirgotāju saka citi interneta lietotāji. Pirms ievadīt savas kredītkartes datus pārlicinieties, ka mājas lapā tiek izmantots drošs savienojums, t.i. pirms mājas lapas adreses ir burti https:// un pārlikprogrammas apakšējā stūrī redzama ikona, kas norāda uz drošu savienojumu.

OK

Neatstājiet ilgstoši ieslēgtu datoru, ja to nelietojati!

Tā ietaupīsiet gan elektrību, gan samazināsiet risku, ka Jūsu dators tiek uzlauzts.

OK

Pirkumiem internetā labāk izmantojiet atsevišķu kredītkarti.

Tas pasargās Jūs no krāpniekiem, kas vēlēšies izmantot Jūsu kredītkarti saviem pirkumiem.

OK

Aizsargājiet sev svarīgos datus ar paroli!

Paroli izvēlieties pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat cilvēki, kas Jūs ļabi pazīst. Dažādos portālos lietojiet dažādas paroles! Izstrādājiet savu sistēmu, kā tās atcerēties vai arī izmantojiet kādu no drošajām parolu glabāšanas programmām!

OK

CERT **NIG** .LV

Opinion - Media Ltd. © 2013

VIRTUĀLĀ REALITĀTE

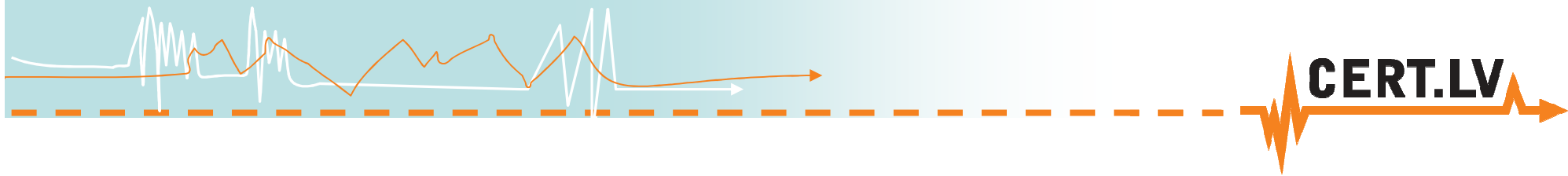
Ko CERT.LV nedara?

- Satura izvērtēšana
- Personas datu aizsardzība
- Valsts informācijas sistēmu jautājumi
- Noziegumu izmeklēšana
- Iestāžu, sistēmu auditi

Pienākumi valsts un pašvaldību institūcijām

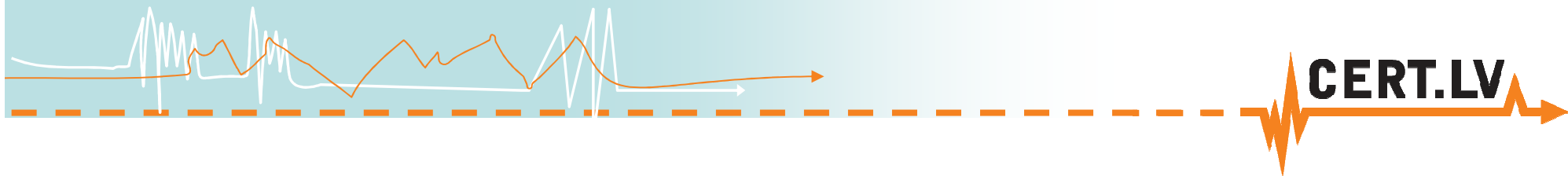
Valsts un pašvaldību institūciju pienākumi

- Noteikt atbildīgo personu, kura īsteno IT drošības pārvaldību
- Organizēt institūcijas IT drošības pārvaldību
- Informēt CERT.LV incidenta gadījumā
- Ne retāk kā reizi gadā veikt IT drošības pārbaudi un atbilstoši tās rezultātiem organizēt atklāto trūkumu novēršanu
- Apmeklēt CERT.LV organizētu apmācību IT drošības jautājumos
- Veikt darbinieku instruktāžu IT drošības jautājumos

Pienākumi elektronisko sakaru komersantiem

Elektronisko sakaru komersantu pienākumi

- Nodrošināt maksimāli iespējamo pakalpojumu sniegšanas nepārtrauktību
- Iesniegt CERT.LV Rīcības plānus
- Informēt CERT.LV būtisku incidenta gadījumā
- Sniegt CERT.LV pieprasīto informāciju saistībā ar incidentiem
- Pēc CERT.LV pieprasījuma slēgt galalietotājam piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

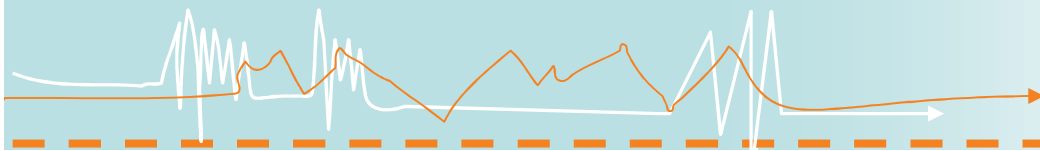

Atbildīgs interneta pakalpojumu sniedzējs

ATBILDĪGS INTERNETA PAKALPOJUMU SNIEDZĒJS ir kvalitātes zīme, kuru var saņemt Elektronisko sakaru pakalpojumu komersants, kurš:

- Sadarbojas ar CERT.LV un informē gala lietotājus par to, ka viņu datori ir inficēti ar kādu no datorvīrusiem un kļuvuši par robotu tīklu sastāvdaļu,
- Sadarbojas ar Net-Safe Latvia Drošāka interneta centru, lai nodrošinātu iespējami ātru nelegālā satura (bērnu pornogrāfijas) izņemšanu no publiskas aprites internetā,
- Pēc klientu pieprasījuma nodrošina bezmaksas interneta satura filtru uzstādīšanu atbilstoši Elektronisko sakaru likumam.

CERT.LV

Plāni

Agrās brīdināšanas sistēma

- Agrās brīdināšanas sistēmas sensoru izvietošana valsts iestādēs
- Laicīga bīstamu un mērķētu incidentu atklāšana un veiksmīgāka novēršana
- Vēsturiska informācija par to, kas noticis iestādē – iespēja atklāt mērķētu uzbrukumu pēdas

Nākotne

- Latvijas izvēlētais ceļš – drošība caur sadarbību
- IT drošības līmeni valstī var paaugstināt tikai kopīgiem spēkiem
- IT drošībai jāklūst par katra ikdienu
- Lietotāji jāturpina izglītot un ieinteresēt IT drošībā
- Jāveicina akadēmiskie pētījumi IT drošības jomā
- Jāveicina un jāorganizē kvalitatīvas diskusijas par drošības jautājumiem

Nākotne (2)

- Latvijas Informācijas tehnoloģiju drošības stratēģijas Rīcības plāna realizācija
- Normatīvo aktu regulējuma izmaiņas
- IT izpratnes un kapacitātes paaugstināšana tiesībsargājošajās iestādēs

Pasākumi

- 16.oktobrī BIJA konference – video ieraksti
- 28.oktobris – Datorologa akcija
- 30.oktobris – DSS konference

Paldies par uzmanību!

<http://www.cert.lv/>

cert@cert.lv

baiba.kaskina@cert.lv

